

TÜRKİYE'DE ETNİK AZINLIKLARA YÖNELİK YAKLAŞIMLAR

Muhammet ÖRTLEK

Turgut Özal Üniversitesi Tıp Fakültesi Destek Hizmetleri Müdürü
mortlek@turgutozal.edu.tr

Özet

Küreselleşme sürecinde etnik azınlıklara yönelik uygulamalar ulus-devlet anlayışına sığmamaktadır. Türkiye'nin Avrupa Birliği üyelik sürecinde etnik azınlıkların haklarını aramaları daha belirgin bir durumdur. Bu bağlamda Türkiye'nin etnik azınlıklara yönelik uygulamaları ve Uyum Paketleri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: *Türkiye, Etnik Azınlıklar, Avrupa Birliği, Uyum Paketleri.*

Alan Tanımı: *Türkiye, Etnik Azınlıklar, Uyum Paketleri.*

APPROACHES FOR ETHNIC MINORITIES IN TURKEY

Summary

In globalization process, understanding the nation-state does not fit applications for ethnic minorities. Calls to the rights of ethnic minorities in the European Union accession process is more pronounced. In this context, Turkey's ethnic minorities and Integration Packs for the applications will be evaluated.

Key Words: *Turkey, Ethnic Minorities, European Union, Integration Packs.*

Field Description: *Turkey, Ethnic Minorities, Integration Packs.*

Jel Code: *F5, F52, F59, Z19.*

1. Giriş

Akıl hastanesinin önünden geçen şahıs, bahçeye yaklaşır ve parmaklıkların arkasından boş gözlerle bakanlara sorar: “Acaba içeride kaç kişisiniz?” Hastalardan biri cevap verir:” Sen bizim içeride kaç kişi olduğumuzu boş ver de, asıl siz dışarıda kaç kişisiniz?” Bu fıkradan esinlenerek azınlıkları sınıflandıracak bir “içeridekiler-dışarıdakiler” tasnifi yapılsa acaba dışarıda kaç kişi kalırdı? Bir imparatorluk bakiyesi olan “Bu Ülke”de Türk, Kürt, Ermeni, Rum, Yahudi, Hıristiyan, Müslüman ve diğerleri, yüz yıllar boyu aynı hukukî statüyü paylaştığı doğal bir çok-kimliklilik mevcuttur (Turhan, 2004: 26).

Azınlık konusu, Osmanlı Devleti'nin ilk kez toprak kaybettiği 1699 Karlofça Antlaşması'ndan bu yana, Türkiye için "yabancı devlet müdahalesi" biçiminde çok etkili bir güvenlik sorunu olmuştur. Bugünkü hukuki yapının temelleri 1923 Lozan Anlaşması ile atılmıştır. Her ne kadar şartlar değişse de, bizdeki "azınlık" tanımı bu geçmiş tecrübeye dayalıdır. Türkiye'deki azınlıklar rejimine bakıldığında, devletin resmi olarak kabul ettiği azınlıklar tablosu ile uluslararası standartların uygulanması sonucu ortaya çıkan tablo arasında büyük farklar olduğu görülmektedir.

Azınlık kavramı ve azınlık hakları konusundaki hukuki ve siyasi tutumu gerek iç ve gerekse dış politika çerçevesinde büyük bir tekdüzelik sergileyen Türkiye'nin bugün azınlık olarak kabul ettiği kişiler Osmanlı'nın son zamanlarından itibaren bu statüde kabul edilmeye başlanmış olan gayrimüslimler olup, bunların da hepsi azınlık olarak kabul edilmemekte ve yalnızca üç tarihsel gayrimüslim grup (Ermeniler, Museviler ve Rumlar) bu statü içerisine alınmaktadır (Örtek, 2009: 143,144).

Çok uluslu Osmanlı İmparatorluğu'nun dağılmasının ardından kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin, homojen bir ulus-devlet olma politikası çerçevesinde "vatan topraklarını Türkleştirmek" adına yürüttüğü faaliyetler, gayrimüslim azınlıkların aleyhine işleyen bir süreci de beraberinde getirmiştir. Kendisinden sürekli kötülük

beklenen "gâvur"a karşı daima teyakkuz halindeki Cumhuriyet, ne yazık ki zaman zaman hukuk dışı yollara sapmaktan da geri durmamıştır.

2. Etnik Azınlıklara Yönelik Uygulamalar

2.1. Mübadele

Lozan Anlaşması çerçevesinde Türkiye ile Yunanistan arasında nüfus mübadelesi yapılmıştır. Yunanistan'daki Müslüman Yunan uyruklular ile Türkiye'deki Rum Ortodoks dininden Türk uyrukluların 1 Mayıs 1923'ten başlayarak mübadeleler gerçekleştirilmiştir. Bu mübadelede dini ölçüt temel alınmıştır. Ortodoks Rumlar dışındaki Katolik ve Protestan Rumlar mübadele dışı tutulmuştur (Oran-a, 2001: 333). Bununla birlikte mübadele Karamanlı Türk Ortodoksları da kapsamıştır. Ankara hükümetinin yanında yer alan ve kendilerine son dönemde kurmuş oldukları Anadolu Türk Ortodoks Patrikhanesi çatısı altında toplanarak *Türk Ortodokslar* diyen *Karamanlı Ortodoksları* da Yunanistan'a zorunlu göçe tabi tutulmuşlardır (Anzerlioğlu, 2009: 174).

2.2. Fener Rum Patrikhanesi

Yunanistan'ın baskıları sonucu Patrik Meletios 12 Ekim 1923'te istifa etmiştir. Yerine 13 Aralıkta Türkiye'nin Patrikliğini onayladığı Grigorios getirilmiştir. Ancak Türkiye, Patrikhanenin bir Türk kurumu olduğu ve Patrikhane üzerinden Türkiye'nin iç işlerine müdahale edilmesine izin vermeyeceğini açıkça göstermek için dönemin Patriği VI. Konstantinos'u 30 Ocak 1925'te sınır dışı etti. 13 Temmuzda Vasilios Yeorgiadas Patrik seçildi (Oran-a, 2001: 342). Patrikhane'nin Ekümeniklik veya Türkiye'nin içişlerine müdahalesi iddiaları zaman zaman Patrikhane'nin statüsünün gündeme gelmesine ve tartışmalara yol açmaktadır.

2.3 Trakya Yahudileri Olayları

Türkiye'nin tarihsel hafızasına kazınan gayri-müslim azınlıklardan olan Yahudilere yönelik eylemler 1934 yılında meydana gelmiştir.

1934 yılının Haziran ayının son günlerinde meydana gelen ve tarihe "Trakya Olayları" diye geçmiş olan olaylar Edirne'nin, ve aynı zamanda, Türkiye'nin toplumsal ve siyasal tarihinde önemli bir yer tutar. Olaylar kısmen Cevat Rifat Atilhan'ın Milli İnkılâp, Nihal Atsız'ın da aynı tarihte Orhun dergisinde yayımlanan Yahudi karşıtı yazılarından dolayı, kısmen de esasında Doğu illerindeki Kürtleri hedefleyen ve 14 Haziran 1934 tarihinde yasalaşan Mecburi İskân Kanunu'nun dönemin CHF'na mensup yerel yöneticilerinin Yahudilerin Trakya bölgesindeki yerleşim merkezlerinden uzaklaştırılmaları amacıyla Yahudilere de uygulanmasına göz yummalarından dolayı meydana geldi. Olaylar sonucunda, aralarında Edirne olmak üzere Trakya'daki önemli Yahudi yerleşim merkezlerindeki Yahudiler kendilerine ait mağazalara, mahallelere ve evlere yapılan saldırılardan dolayı İstanbul'a kitlesel halde kaçtılar.

1934 yılında Trakya Olayları'nın meydana gelmesinden sonra Yahudilerin ümitsizlik, kaygı, büyük bir korku ve hatta "terör" içinde oldukları gözlemlendi. Trakya Olayları sırasında Yahudilerin mülklerinin ve arazilerinin değerlerinin çok altında cüzi bedellerle satmak zorunda kalmaları yüzünden bu utanç verici spekülasyonu önlemek için hükümet yetkilileri Yahudilerin gayri menkullerini artık Türk yurttaşlara satmalarını yasaklayan bir karar aldı. Bu karar yüzünden gayri menkullerini satmak isteyen Yahudiler bunları ancak yasa dışı yollardan ve değerlerinin epey altında satabildiler (Bali).

Eşzamanlı olarak geneli itibarıyla Türk Musevileri arasında pek rağbet görmeyen Siyonizm, yaşanan olaylardan sonra ilgi görmeye başlamıştır. Bu doğrultuda gayri resmî ilk teşkilât Ne'emanî Tsion adıyla Sabetay Dinar, Moiz Nacar, Reuven Armal ve Eli Saul adlı üç Yahudi gencinin bir araya gelmesiyle kurulmuştur. Balat'ta faaliyetlerine iki üç yıl kadar devam eden teşkilât daha sonra Galata ve Kuledibi semtlerinde de çalışmalarına devam etmiştir.

Filistin'e kitlesel ilk göç hareketi Trakya Yahudi olayları sonrasında meydana geldi. Trakya'dan İstanbul'a gelmiş olan Yahudiler kendi aralarında yeminleşerek Filistin'e göç etme kararı almışlardır. Bu çerçevede 1934 yılında 521, 1935 yılında 1445 Yahudi Türkiye'den göç etmiştir (Şimşek, 2009:148).

1934 yılında 21 Haziran ile 4 Temmuz arasında Trakya'da devam eden şiddet olaylarında dükkanları yağma edilen, yaklaşık 15.000 Yahudi Türk vatandaşı doğup büyüdüğü toprakları terk etmek zorunda kalmıştır. Olaydan sonra yapılan değişik spekülasyonlarda, Trakya Olaylarının, 1934 yılında Orhun ve Milli İnkilap dergilerinde sırası ile Nihal Atsız ve Cevat Rifat Atilhan adlı sağcı yazarlar tarafından kaleme alınan yazılardan yöre halkının etkilenmesi sonucu çıktığı söylenmişti. Tarihe Trakya olayları olarak geçen bu trajik hadiseden en çok etkilenen iller Tekirdağ, Edirne, Kırklareli ve Çanakkale'dir. Olaylar sonucu köy ve kasabalarını terk eden birçok Yahudi Türk vatandaşı, İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirlere kaçarken birçoğu da ülkesini terk etmek zorunda kalmıştı. Aslında olayların en büyük etkileyicisi dünyada o yıllarda hızla yükselen Nasyonel Sosyalizm ve Faşizmin Türkiye'yi de etkilemesiydi (Şalom, 22.06.2012).

2.4. Varlık Vergisi Uygulaması

11 Kasım 1942'de çıkarılan Varlık Vergisi Kanunu (Resmi Gazete 12.11.1942), dönemin uluslararası ortamının ırkçı niteliğinden fazlasıyla etkilenmiştir. Kanun devlete kaynak sağlamak, piyasadan para çekip enflasyonu frenlemek ve iddialara göre azınlıklardan oluşan karaborsacı ve stokçuların aşırı karından ağır vergiler almak için çıkarılmıştır. Vergi takdir edilen matrah üzerinden Müslümanlardan %12,5, gayrimüslimler %50, döneleler %25, ecnebler %12,5 ve çiftçiler de %5'ini ödemekle yükümlüydü. Burada vergi tarhının belirlenmesinde etnik azınlıklara yönelik dini ve ırksal olarak ayrımcı davranılmıştır. Etnik azınlıklar ekonomik hayattan tasfiye edilmiş ve sermaye el değiştirmiştir (Oran-a, 2001: 392). Varlık Vergisi uygulaması, ulus-devlet ideolojisinin farklı bir vechesi olarak değerlendirilebilir. Devletin ulusal burjuvazi yaratmak konusundaki ısrarının bir yansıması şeklinde de okunabilir. Bunlara ek olarak Türkleştirme politikalarının

bir devamıdır (Aktar, 2000: 7). Türk ulus-devletinin toplumu homojenleştirmeye yönelik bir toplumsal mühendislik girişimidir.

2.5. 6-7 Eylül 1955 Olayları

6 Eylülde Selanik'te Atatürk'ün evine bomba konduğu haberinin hükümet yanlısı İstanbul Ekspres gazetesinin ikinci sayısında yayınlanması üzerine Kıbrıs Türktür Derneği İstanbul'da bir miting düzenledi. Miting için toplanan kalabalık kısa bir süre sonra çoğunluğu Rumlara ait azınlık mallarını yağmalamışlardır. Polisin seyirci kaldığı olaylar Türkiye'nin uluslararası prestiji zedelenmiştir. Türkiye dış politikada özellikle Kıbrıs konusunda sıkıştırılınca bedelini kendi yurttaş azınlıkları sıkıştırarak cevap vermeye çalışmıştır (Oran-a, 2001: 601).

2.6. 1964 Kıbrıs Bunalımının Azınlıklara Etkisi

1964 Kıbrıs olaylarının başlamasıyla birlikte, Türk kamuoyunun dikkati Patrikhanenin, Rum azınlığın ve Türkiye'de ikamet eden Yunan vatandaşlarına çekildi. "Vatandaş Türkçe Konuş" kampanyaları ve Rum azınlığın zenginliğine ilişkin yazıların basında yer alması, Türk kamuoyunda Rum kökenlilere karşı düşmanlık havası oluşturdu. Türkiye 30 Ekim 1930'da imzalanmış olan İkamet, Ticaret ve Seyrisefain Antlaşmasına (Resmi Gazete 15.03.1931) uygun olarak, Türkiye'de iş kurmuş ve yerleşmiş 12.724 Yunan vatandaşı bulunmaktaydı. Türkiye Kıbrıs bunalımı üzerine, bu antlaşmayı 16 Eylül 1964'te tek taraflı olarak feshetti (Resmi Gazete 17.03.1967). Antlaşma gereği Türkiye'de bulunan Yunan vatandaşları çeşitli sebeplerle ülkeyi terk etti. Sonuçta 8.600 Yunan uyruklu kişi Türkiye'den ayrılmak zorunda kaldı (Oran-a, 2001: 732).

2.7. Heybeliada Ruhban Okulu

Fener Rum Ortodoks Patrikhanesine din adamı yetiştiren okul 1844'te kurulmuştur. *1844-1915 yılları arasında okul yedi sınıflıydı. Bunların dördü Lise, üçü Teoloji bölümüne aitti. 1915-1918 yılları arasında Birinci Dünya Savaşı*

nedeniyle İstanbul'un birçok okulunda olduğu gibi eğitim durmuştur. 1918-1923 arasında Okul beş yıllık Yüksek Okul statüsüne yükseltilmiştir. 1923-1951 arasında Cumhuriyet Türkiye'sinin Okulları ile uyum sağlayarak eski yedi yıllık eğitim sistemine dönmüştür. 1951-1971 yılları arasında dönemin İstanbul Rum Patriği Athenagoras'ın çabaları ile yeniden statü değiştirilmiştir. Liseden sonra dört yıllık eğitim verdiği halde Milli Eğitim Bakanlığının Talim ve Terbiye Dairesinin 25 Eylül 1951 tarih, sayı 2 ve 151. karar ile onayladığı Öğretim Yönetmenliğine göre, Sadece rahiplik mesleğine girecek öğrencileri yetiştirmek amacıyla faaliyet göstermekteydi. 1964 yılına kadar Balkan ülkelerinden, hatta Afrika'nın Mısır ve Etiyopya gibi ülkelerinden, Suriye'den, İngiltere'den yabancı uyruklu öğrenciler Heybeliada Ruhban Okuluna yatılı eğitim görmeye geliyorlardı. 1964-1965 ders yılında yabancı uyruklu öğrencilerin okula devam etmelerine yetkililerce izin verilmeyince, uluslararası alanda tanınan okul büyük bir darbe almıştır. 1971 yılında Türkiye'deki bütün Özel Yüksekokulların devletleştirildiği, ya da kapanmak zorunda kaldığı dönemde, Türkiye'de muadili olan başka kuruluş bulunmadığından Heybeliada Ruhban Okulu kapatılmıştır (megarevma.net, 2013).

Cumhuriyetten sonra da eğitime devam eden okul 1951'de Milli Eğitim Bakanlığı kararıyla (Talim ve Terbiye Kurulu 1951/151 Sayılı Kararı), 4 yıllık Yüksek Teoloji Okulu olarak tanımlandı. Okul 1971'de kapatıldı. Bunun hukuksal nedeni, Anayasa Mahkemesi'nin 625 sayılı Özel Okullar Yasasının 1. maddesini Anayasaya aykırı bularak iptal etmesi (Anayasa Mahkemesi 1971/3 Sayılı Kararı) üzerine özel yüksek okulların devletleştirilmesi ve resmi yüksek öğretim okullarına devredilmesi (Oran-b, 2001: 451). Okulu tekrar açma girişimleri olmuşsa da başarılı olunamamıştır.

2.8. Kürt Sorunu ve PKK Eylemleri

15 Ağustos 1984'te Eruh ve Şemdinli'yi baskınıyla ortaya çıkan PKK terör örgütü Kürt etnik kimliğini kullanarak devlete yönelik silahlı, bölücü ve yıkıcı faaliyetler yapmaktadır. 1984'den 1987'ye kadar "üç beş eşkıya" veya Özal'ın "dağa çıkan üç beş mekaplı" söylemiyle dile getirilen sorun, ancak 1987 yılından sonra "bölgeye yönelik bölücü terör olayları" olarak algılanmaya başlanmıştır. Avrupa

Birliği tam üyelik sürecinin hızlanmasıyla birlikte bölgeye yönelik insan hakları ihlalleri, terör ve şiddet olayları, ekonomik geri kalmışlık, yoksulluk, işsizlik, etnik kimlik gibi kavramlar ön plana çıkmıştır. Lozan Anlaşması'nda gayri müslimler azınlık olarak tarif edilirken, Kürtler ise Müslüman oldukları için asli unsur olarak belirtilmektedir.

Hükümetin Ağustos 2009'da ve 2012'de başlattığı Kürt Açılımı çalışmaları dünya ve Türkiye kamuoylarında olumlu karşılanmış ve bu konuda gecikildiğinin altı çizilmiştir. Siyasi iktidardan gelen "Kürt Açılımına AB gereklerinden biri olduğu için değil, Türkiye için gerekli ve kaçınılmaz olduğu düşüncesiyle yola çıktığı"nın belirtilmesi, konunun Türkiye ve bölge merkezli bir sorun olduğu ve çözümünün Türkiye ve bölge ülkelerinde aranması gerektiği açısından önem arz etmektedir.

2.9. Aleviler

Türkiye'de Aleviler Türk, Kürt ve Zaza gibi farklı etnik unsurlara mensupturlar. Aleviler arasında Tunceli, Varto, Adıyaman gibi doğu bölgelerinde Kürt veya Zaza kimliği daha ön planda iken, Orta Anadolu ve Batı bölgelerinde Aleviler arasında Türk kimliği daha baskın durumdadır. Buradan hareketle insanların kimi zaman etnik kimi zaman da dine/mezhebe dayalı kimliklerini ön plana çıkardıkları görülmektedir (Yaman, 2010: 131,132). Okullarda, Zorunlu din dersleri, dini eğitim, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın "Sünni-Hanefi" İslam anlayışında faaliyetler Alevilere yönelik kültürel ve inançsal erozyonda önemli rol oynamıştır. Türkiye'de Aleviler etnik değil, daha çok bir inanç grubu olarak yer almaktadırlar. Hükümetin Alevi Çalıştayını adı altında çalışma başlatması bir anlamda olumlu bir gelişme olmakla beraber Çalıştay tam anlamıyla sonuçlanmamıştır. Alevilerin sorunlarına çözüm üretememişlerdir. Aleviler bugün halen "eşit yurttaşlık ve inanç özgürlüğü" taleplerini belirtmektedirler. Bu bağlamda Cemevleri'nin ibadethane kabul edilmesi talebi inanç özgürlüğü kapsamında değerlendirilmelidir.

3. Etnik Azınlıklara Yaklaşımında AB Üyelik Sürecinin Etkileri

Türkiye'nin, Kopenhag Kriterleri'ni karşılamak amacıyla gerçekleştirdiği ilk yasal düzenleme olan 4709 Sayılı "Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın Bazı Maddeleri'nin Değiştirilmesi Hakkında Kanun" 3 Ekim 2001 tarihinde Meclis'te kabul edilmiş ve 17 Ekim 2001 tarihinde de yürürlüğe girmiştir (Akay, 2005: 110). 1982 Anayasası'nın -yirmi yedisi insan hakları ile ilgili- toplam otuz dört maddesinin değiştirildiği (Tezcan, 2005: 1) bu Kanun ile yapılan ve azınlıkları ilgilendiren değişiklikler şöyledir: Anayasa'nın "Düşünceyi Açıklama ve Yayma Hürriyeti" başlıklı 26. maddesi, "Basın Hürriyeti" başlıklı 28. maddesi ile Anayasa'nın "Dernek (Akdoğan, 2004: 81,85) Kurma" başlıklı 33. maddesi özgürlükler genişletilerek değiştirilmiştir.

4. Uyum Paketleri

Anayasa değişikliğinde olduğu gibi yine Kopenhag Siyasi Kriterleri'ne uyum amacının göz önünde bulundurulduğu söz konusu Uyum Paketleri ve bu Paketler ile yapılan düzenlemelerden (Gürbüz, Göral, Dündükü, 2003: 41) azınlıklar ile ilgili olanları aşağıda özetlenmiştir:

4.1. 6 Şubat 2002 tarihli I. Uyum Paketi (4744 Sayılı Yasa)

Türk Ceza Kanunu'nun 312. maddesi, şiddete teşvik eden ve somut bir tehlike yaratan nitelikte olmadıkça, kimi ifadelerin ifade özgürlüğünün sınırları içine alınmasını mümkün kılacak biçimde değiştirilmiştir. Maddeye ayrıca bir fıkra eklenerek, "halkın bir kısmını aşağılayıcı ve insan onurunu zedeleyecek bir şekilde tahkir" etmek yasaklanmıştır. Böylece, kimi azınlıklara yönelik aşağılayıcı ifadelerin cezalandırılabilmesi yolu da açılmıştır.

4.2. 26 Mart 2002 tarihli II. Uyum Paketi (4748 Sayılı Yasa)

Basın Kanunu'nun 16. maddesi'nin 5. fıkrası'ndaki "kanunla yasaklanmış herhangi bir dille yayın yapılmasına" ilişkin hüküm kaldırılmıştır. Ayrıca Dernekler Kanunu'nun 5. ve 6. maddeleri'nde yapılan değişikliklerle de "ırk, din, mezhep, kültür veya dil farklılığına dayanan azınlıklar bulunduğunu ileri sürmek veya Türk dilinden ya da kültüründen ayrı dil ve kültürleri korumak, geliştirmek veya yaymak" amacı çerçevesinde dernek kurulması yasak kapsamından çıkarılmış ve dernekler ile ilgili özgürlükler genişletilmiştir.

4.3. 3 Ağustos 2002 tarihli III. Uyum Paketi (4771 Sayılı Yasa)

Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, Türk vatandaşlarınca geleneksel olarak kullanılan farklı dil ve diyalektlerin öğrenilmesindeki sınırlamalar kaldırılmış, Radyo ve Televizyon Kurumları Kuruluş ve Yayın Kanunu'nda yapılan değişikliklerle ise, bu dillerde ve diyalektlerde yayın yapılmasına imkan tanınmıştır. Ayrıca Vakıflar Kanunu'nda da değişikliğe gidilmiş ve bu çerçevede gayrimüslim vakıfların Bakanlar Kurulu kararı ile mal edinmeleri sağlanmıştır.

4.4. 2 Ocak 2003 tarihli IV. Uyum Paketi (4778 Sayılı Yasa)

Vakıflar Kanunu tekrar değiştirilerek, gayrimüslim vakıflarının gayrimenkul edinmeleri, Bakanlar Kurulu yerine Vakıflar Genel Müdürlüğü iznine bağlanarak kolaylaştırılmıştır. Ayrıca Dernekler Kanunu'nda da tekrar değişikliğe gidilerek, derneklerin yurtdışı temaslarında ve resmi olmayan yazışmalarında yabancı dilleri kullanabilmelerine imkan tanınmıştır.

4.5. 23 Ocak 2003 tarihli V. Uyum Paketi (4793 Sayılı Yasa)

Dernekler Kanunu'nda değişiklik yapılmaya devam edilmiş ve bu çerçevede Kanun'un 82. maddesi değiştirilerek, hürriyeti bağlayıcı cezalar kaldırılmış ve bunun yerine para cezaları getirilmiştir.

4.6. 19 Haziran 2003 tarihli VI. Uyum Paketi (4928 Sayılı Yasa)

Radyo ve Televizyon Kurumları Kuruluş ve Yayın Kanunu'nda yeniden değişikliğe gidilmiş ve bu çerçevede Türk vatandaşlarınca günlük yaşamda geleneksel olarak kullanılan farklı dil ve lehçelerde yayın yapılması imkanının hem kamu hem de özel radyo ve televizyon kuruluşları vasıtasıyla sağlanması yasal güvenceye kavuşturulmuştur. Ayrıca Nüfus Kanunu'nda ve Vakıflar Kanunu'nda da değişikliğe gidilerek çocuklara bazı isimlerin konulamayacağına ilişkin yasak kaldırılmış ve cemaat vakıflarının tasarrufları altında bulunduğu belirlenen taşınmaz mallarının tescili için öngörülen "altı aylık" süre de "on sekiz" aya çıkartılmıştır.

4.7. 30 Temmuz 2003 tarihli VII. Uyum Paketi (4963 Sayılı Yasa)

Dernekler Kanunu'nda bir kez daha değişikliğe gidilmiş ve tüzel kişilerin de dernek kurmalarına izin verilmiştir. Ayrıca, Yabancı Dil Eğitimi ve Öğretimi ile Türk Vatandaşlarının Farklı Dil ve Lehçelerinin Öğrenilmesi Hakkında Kanun'da da değişikliğe gidilmiş ve bu çerçevede Türk vatandaşlarının günlük yaşamlarında geleneksel olarak kullandıkları farklı dil ve lehçelerin öğrenilmesine yönelik olarak, ayrı bir bina tahsis edilmeksizin, mevcut kurslarda öğrenimine imkan sağlanmıştır.

4.8. 14 Temmuz 2004 tarihli VIII. Uyum Paketi (5218 Sayılı Yasa)

Radyo ve Televizyon Kurumları Kuruluş ve Yayın Kanun'un da ve Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kanunu'nda yapılan değişikliklerle, söz konusu Kanunlar ile kurulmuş yetkili kurullara Milli Güvenlik Kurulu tarafından aday gösterilmesi ve seçilmesi uygulamalarına son verilmiştir.

5. Sonuç

Türkiye'de azınlıklar üzerinden yapılan tartışmaların samimi bir özgürlük arayışından çok, Türkiye'yi zayıflatmaya, hatta bölmeye yönelik bir komplo olduğu iddiaları zaman zaman ortaya atılmaktadır. Bu kuşkuvarı dile getirenler azınlık haklarını savunanları “vatan hainliği” ile itham edebiliyor. Karşıtlarına göre ise ülkeye asıl zarar verenler, “Sevr paranoyasına” kapılmış bu tutucular. Bu düzlemde tartışmanın muhtevası ikincil planda kalıyor. 1930'lardan beri sadece devletin güvenlik anlayışlarına veya iç tehdit algılamasının nesnesinden ibaret kılınmış insanların yaşadığı sıkıntılar, anadilinden ve kendisini ait hissettiği kültüründen utanmaya şartlandırılan, potansiyel suçlu muamelesi gören sözde eşit vatandaşlarımızın yaşadıkları sıkıntılara önceki bölümlerde değinildi. Aslolan bu cepheleşmedeki taraflar; Lozancı mısınız yoksa Sevr'i hortlatmaya mı çalışıyorsunuz? Soruları arasında kalıyor.

Azınlıklar konusuna modern ve liberal bir perspektiften bakarak Türk kimliğinin anayasal vatandaşlık bağlamında tanımlandığını iddia eden ve geçmişin hesabını “pardon, olur böyle vakalar” diyerek kapatmayı hedefleyenlerle küreselleşme taraftarları arasındadır. Birincilere göre zaten Türk milliyetçiliği etnik mensubiyetten değil aidiyet hissinden oluşur; zira “Ne mutlu Türk olana” değil, “Ne mutlu Türküm diyene” denmesinin sebebi de budur. Polyannacı iyimserliğine rağmen bu görüş, resmî politikaların ısrarla reddettiği, ama son döneme kadar uğursuz bir hayalet gibi varlığı hissedilen sistematik baskı politikaları sebebiyle kendilerini “Türk” hissetmekten vazgeçirilen ve “Türküm” demeden de mutlu olmak isteyen kesimlere bir şey ifade etmiyor. “Anayasal vatandaşlıkçı”lar ile; “nasıl olsa yakında hepimiz global köyün vatandaşı olacağız ve İngilizce

konusacağız” öngörüsüyle kimliğin bir öneminin olmadığını vurgulayan küreselleşme taraftarları arasında bir paralellik var. Ancak bütün bu tartışmalar azınlıkların sorunlarına çözüm üretmekten uzaktır.

Devletlerin ülkelerindeki demokrasi standardının, toplumun çoğunluğuna karşı değil tam tersi şekilde azınlığına karşı sergiledikleri tutum ile ölçüldüğü günümüzde, ancak yukarıda belirtilen geniş kapsamlı bir değerlendirme süreci azınlıklara yönelik korku ve endişelerin sorgulanmasına ve azınlık grupları ile devlet arasında güven ilişkilerinin tesis edilmesine imkan verecektir. Zamanla azınlığın çoğunluk, çoğunluğun da azınlık olma iddiasından uzaklaşacağı bu süreç sonunda sağlanacak olan mutabakat aynı zamanda toplumsal uzlaşının da temelini oluşturacaktır. Önemli olan azınlıkları ve inanç gruplarını “farklılık zenginliktir” anlayışı olarak idrak etmektir (Örtlek, 2009: 142-144).

Kaynaklar

Akay, Aydın Sefa Akay. “*Temel İnsani Değerler Açısında Avrupa Birliği ve Türkiye: Eşitlik, Adalet, Hak ve Özgürlükler*”, Avrupa Birliği Çağdaş Uygarlığın Yolu mu, Ulusal Egemenliğin Sonu mu? Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, 2005.

Akdoğan, Yalçın. “*Kırk Yıllık Düş: Avrupa Birliği’nin Siyasal Geleceği ve Türkiye*”, Alfa Yayınları, İstanbul, 2004.

Aktar, Ayhan. “*Varlık Vergisi ve Türkleştirme Politikaları*”, İletişim Yayınları, Şubat 2000, İstanbul.

“*Anayasa Mahkemesi Kararı*”, Karar Tarih 12.01.1971, Karar Sayısı 1971/3. http://www.anayasa.gov.tr/index.php?l=manage_karar&ref=show&action=karar&id=328&content= [İndirme Tarihi: 19.05.2013]

Anzerlioğlu, Yonca. “*Tarihi Verilerle Karamanlı Ortodoks Türkler*”, Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş-ı Veli Araştırma Merkezi, Türk Kültürü Hacı Bektaş-ı Veli Dergisi, Sayı 51, 2009.

Avrupa Komisyonu (2004). “*İrkçilik ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu Üçüncü Türkiye Raporu*”, <http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/ecri/country-by-country/turkey/TUR-CbC-III-2005-5-TUR.pdf> [İndirme Tarihi: 05.08.2009]

Bali, Rifat N. “*Edirne Yahudileri*”, <http://www.pdfindir.com/1934-trakya-olaylar%C4%B1-pdf-1.html> [İndirme Tarihi: 20.05.2013]

Balkan, Celil. “*Soğuk Savaş Sonrasında Türkiye'nin Ulusal Güvenlik Sorunları*”, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 2006.

Gürbüz, Musa. Göral, F. Sevinç. ve Dündükcü, Özlem. “*Uyum Yasaları Çerçevesinde Türkiye-AB İlişkilerine Genel Bakış*”, Stratejik Analiz, Cilt 4, Eylül, 2003.

“*Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı*”, Tarih 25.09.1951, Karar Sayısı 151. http://ttkb.meb.gov.tr/kurulkararlari/fihristler/fihrist_1951.pdf [İndirme Tarihi: 19.05.2013]

Oran, Baskın. “*Türk Dış Politikası 1919-1980*”, Cilt 1, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.

Oran, Baskın. “*Türk Dış Politikası 1980-2001*”, Cilt 2, İletişim Yayınları, İstanbul, 2001.

Oran, Baskın. “*Türkiye’de Azınlıklar – Kavramlar, Teori, Lozan, İç Mevzuat, İctihat, Uygulama*”, İletişim Yayınları, İstanbul, 2005.

Örtlek, Muhammet. “Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye’de Azınlık Hakları”, Özgün Düşünce Üç Aylık İslami Düşünce Dergisi, Sayı 4, Ekim-Kasım-Aralık 2009.

“Resmi Gazete”, 12.11.1942, Sayı 5255.
<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/5255.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/5255.pdf> [İndirme Tarihi: 19.05.2013]

“Resmi Gazete”, 15.03.1931, Sayı 1748.
<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1748.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/1748.pdf> [İndirme Tarihi: 20.05.2013]

“Resmi Gazete”, 17.03.1967, Sayı 11658.
<http://www.resmigazete.gov.tr/main.aspx?home=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11658.pdf&main=http://www.resmigazete.gov.tr/arsiv/11658.pdf> [İndirme Tarihi: 20.05.2013]

Sel Turhan, Fatma. “Bütün Ülke Azınlık”, Anlayış Aylık Siyaset, Ekonomi ve Toplum Dergisi, Sayı 18, Kasım 2004.

“Şalom Gazetesi”, 22.06.2012,
<http://www.salom.com.tr/newsdetails.asp?id=82693> [İndirme Tarihi: 20.05.2013]

Şimşek, Halil. “Çanakkale Bağlamında 1934 Trakya Yahudi Olayları”, Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü, Cumhuriyet Tarihi Araştırmaları Dergisi, Sayı 9, Yıl 5, Bahar 2009.
http://www.ait.hacettepe.edu.tr/akademik/CTAD_Bahar_09.pdf [İndirme Tarihi: 20.05.2013]

Tezcan, Ercüment. “*Helsinki’den 3 Ekim’e: Müzakerelere Giden Sürecin Dünyü, Bugünü, Yarını*”, Avrasya Dosyası, Cilt 11, 2005.

www.magerevma.net/ruhbanokulu.htm “*Heybeliada Ruhban Okulu*”, [İndirme Tarihi: 19.05.2013]

Yaman, Ali. “*Türk Siyasi Tarihinde Alevilik: Alevi Hareketinde Etnik ve Dinsel Farklılaşmalar Üzerine Genel Bir Değerlendirme*”, Türkiye’de Kesişen-Çatışan Dinsel ve Etnik Kimlikler, (Ed. Rasim Özgür Dönmez, Pınar Enneli, Nezahat Altuntaş), Say Yayınları, 2010.